

Evasió fiscal, una realitat consentida per la majoria de governs

El diagnòstic és conegut. En un paradís fiscal, a més de no pagar impostos de forma legal també s'hi netegen grans quantitats de capital vinculat al narcotràfic, el terrorisme, el tràfic d'armes o la simple activitat empresarial o política. L'escàndol dels comptes secrets de Liechtenstein el febrer passat és només un capítol més de la llarga llista d'il·legalitats que cada dia es cometen en un paradís fiscal. Així i tot, només tres de la cinquantena de territoris considerats paradisos fiscals són considerats no cooperatius pels països que integren l'OCDE. Són Andorra, Liechtenstein i Mònaco. La resta signen convenis de transparència amb els estats que tenen un sistema impositiu corrent, sense que l'incompliment d'aquests acords comporti cap mena de sanció. Per què doncs, si és ben conegut que els paradisos fiscals emparen pràctiques il·legals, no se'ls persegueix i se'ls extermina des dels governs i la UE? Perquè interessa que existeixin, no tan sols a les grans corporacions que legalment recorren a aquests territoris per dipositar-hi actius, sinó també a moltes administracions públiques, que lluiten amb mitges tintes contra el frau i fan els ulls grossos quan convé.

El catedràtic d'economia aplicada de la Universitat de Màlaga Juan Torrez López, un dels màxims experts en paradisos fiscals de l'estat espanyol, assegura que de l'existència dels paradisos fiscals se'n beneficien molts governs, i denuncia la hipocresia d'aquests governs quan parlen de lluita antifrau: "L'aparició dels paradisos fiscals i la utilització absolutament generalitzada pels bancs i les grans empreses del planeta no és una simple casualitat històrica. Com tampoc no ho és el fet que siguin els governs que asseguren que

La lluita contra el frau fiscal és, aparentment, una de les màximes preocupacions de qualsevol que recapti impostos. A la pràctica, les lleis permissives i la màniga ampla fan que els paradisos fiscals i les il·legalitats que s'hi puguin cometre 'passin per alt' als poders públics.

volen eradicar els privilegis que atorguen aquests territoris als seus clients els mateixos que proporcionen la base material perquè puguin existir". Aquest expert exemplifica la seva tesi amb un cas molt evident. El 2002, el govern espanyol va concedir a Gibraltar, que té uns 28.000 habitants, 100.000 números de telèfon pertanyents al pla de numeració espanyol. També recorda que "la UE permet, almenys fins el 2010, que a Gibraltar es puguin continuar registrant les societats fictícies utilitzades per a la neteja de diner negre, en l'especulació de tota mena i en el finançament d'operacions al marge de les lleis continentals". A parer de Torrez López, els paradisos fiscals han esdevingut "un instrument necessari i consubstancial a la nova lògica que governa l'economia mundial des de final dels anys 70".

Lluita aparent contra la Roca. El cas de Gibraltar és el que toca de més a prop l'estat espanyol. En només 6,5 km² es concentren 70.000 empreses, i cada any visiten aquest territori d'ultramar britànic 6 milions de persones. Només una de cada sis és turista; la resta són homes de negocis. Fent gala d'una opacitat total, Gibraltar es considera avui una de les grans caixes de seguretat financera del món. En aquest territori no es graven les rendes de capital, però sí que hi ha un impost sobre la renda i de societats, del qual els no residents a Gibraltar en poden quedar exempts en canvi d'un impost anual fix de 300 lliures esterlines. Si bé Gibraltar ja no forma part de la llista negra de paradisos fiscals, el fet cert és que a la pràctica no compleix la normativa internacional de la identificació del client per part dels bancs i entitats financeres. La legislació de Gibraltar exigeix formalment aquesta identificació quan es registra una societat, i permet de designar com a director una altra societat *offshore* i no necessàriament una persona. Però els acords d'aquest territori amb la UE en matèria de transparència informativa només es compleixen en el cas de les persones físiques, i deixen oberta una via d'escapament a través d'aquestes societats creades en terra de ningú, a alta mar.

La llista de problemes de l'estat espanyol amb Gibraltar a causa de la nul·la col·laboració de les seves autoritats és llarga. Des de les dues operacions anticorrupció més potents dels darrers anys, el cas Balena i el cas Malaya, fins a l'evidència de societats pantalla i de neteja de diner negre en diversos àmbits. En vista de les dificultats amb què topen les investigacions de la policia espanyola i Hisenda, el govern espanyol ha demanat a l'OCDE que revisi la condició de Gibraltar com a paradís fiscal cooperant, i que es torni a incloure a la llista negra. A efectes de les finances espanyoles, Gibraltar continua essent un lloc opac i inaccessible.

Per contra, l'estat espanyol simpatitza amb un altre paradís fiscal, Panamà. N'és el segon soci comercial darrere dels Estats Units. L'ampliació del canal i més projectes marítics, industrials i d'infraestructures converteixen aquest país en un objectiu prioritari dels fluxos

EL TEMPS

Gibraltar torna a ser al punt de mira de l'estat espanyol, malgrat que ja no és a la llista negra de paradisos fiscals de l'OCDE.

d'inversió internacional i en un pol d'atracció per a les companyies espanyoles. És en aquest context que s'interpreta la insistència de l'estat espanyol per a protegir Panamà i garantir que quedi fora de qualsevol llista negra.

Fer els ulls grossos al diner negre? Però no cal anar tan lluny. El 51% de les empreses que cotitzen a l'Íbex 35 tenen filials a països considerats paradisos fiscals. Entre les empreses que paguen menys impostos recorrent a l'evasió fiscal hi ha les constructores ACS, Acciona i Ferrovial, Gas Natural, Endesa, Iberdrola i Repsol, les entitats financeres Banesto, BBVA, Banco Popular, Banc Sabadell, Banc Santander i Mapfre, a més de Prisa, Telefónica, Acerinox, Altadis i Inditex. Les desti-

nacions preferides d'aquestes empreses són, segons dades del Ministeri d'Economia del període 2000-2006, les illes Caiman (565 milions d'euros en inversions), Panamà (284 milions) i les Bahames (181 milions).

Amb aquest panorama, els successius governs espanyols han fet mans i mànigues per evitar que les grans corporacions internacionals dipositin en paradisos fiscals part dels seus actius, és a dir, han intentat que aquests diners es quedessin a l'estat espanyol i proporcionessin liquiditat a les entitats financeres i a la caixa pública per dur endavant projectes. La darrera actuació, en el context del pla de xoc contra la crisi econòmica, ha consistit a avançar l'IVA a les empreses, reformar l'impost de societats –vegeu quadre comparatiu d'aquest impost

a la UE– per tal d'aproximar-lo progressivament a la mitjana europea i fer més atractiu l'estat espanyol a les companyies, i obrir una línia de finançament per a pimes. Però més enllà d'aquest pla, dins l'executiu espanyol hi ha qui creu que s'ha de fer un gest de comprensió cap als qui s'enduen el capital als paradisos per netejar-lo. Tot i que és només un rumor, en cercles econòmics i periodístics es diu que l'ex-responsable de l'oficina econòmica del president, David Taguas, ja havia proposat la creació d'una agència privada amb supervisió pública per a assegurar la col·locació de les emissions públiques de bancs i caixes d'estalvis. De fet, aquest pla de xoc, presentat el maig d'enguany, ja ha suscitat polèmica per un punt referit als paradisos fiscals, el que eximeix d'impostos la compra de deute públic des de paradisos fiscals. Amb aquesta mesura, l'executiu de Zapatero vol atreure els fons sobirans d'Àsia i de l'Orient Mitjà, que apunten com a principals compradores d'aquest deute públic. De fet, l'exempció d'impostos en aquests casos ja l'han dut a

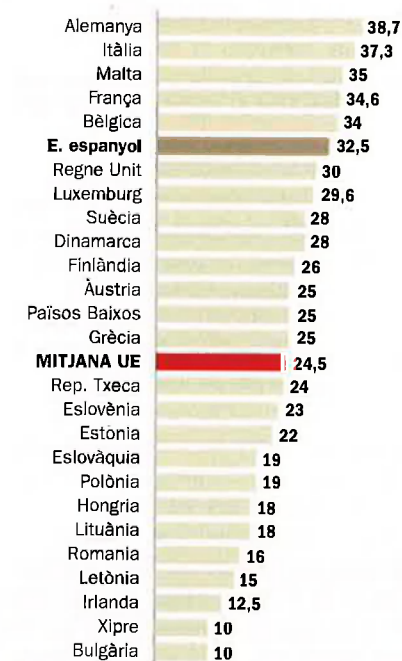
L'estat espanyol pot plantejar-se de fer els ulls grossos amb el diner negre en canvi que retorni en forma de dipòsit bancari

L'estat espanyol és el segon inversor mundial de Panamà, paradís fiscal predilecte de la majoria de grans empreses espanyoles.

Fiscalitat a la UE

Impost de societats

Font: Eurostat, 2007

terme alguns altres països europeus, de manera que l'estat espanyol es troba en desavantatge competitiu, en aquest cas. Sembla, doncs, una paradoxa per a un país que lluita contra els paradisos fiscals, però que a la vegada fa normatives per a afavorir encara més els clients d'aquests territoris. També resulta paradoxal la disposició addicional de la nova llei de l'IRPF del 2006, que declara exempts d'impostos els treballadors espanyols desplaçats a Andorra, amb la qual cosa fa un favor al paradís fiscal més gran del món.

Però l'ansia estatal d'atreure els fons de capital dispersats en paradisos encara podria anar més lluny. Dins l'executiu es poden haver arribat a plantejar vies de regularització del diner negre perquè aquests recursos ocults al fisc es transformin en dipòsits a llarg termini en el sistema financer espanyol, i que aquest pugui finançar l'activitat econòmica del país. Es tracta dels coneguts 111 milions de bitllets de 500 euros que són fora del control d'Hisenda. Aquesta proposta

tindria unes característiques similars a l'aprovada als anys 80 pel primer govern socialista de Felipe González. Així, en canvi de col·locar en dipòsits bancaris a quatre anys i a baix rendiment, els diners no declarats al fisc quedarien legalitzats al venciment. La gestió bancària d'aquests dipòsits implicaria una notable expansió del crèdit. La teòrica proposta de fer els ulls grossos al diner negre arriba quan durant els darrers anys l'estalvi intern ha estat insuficient per a finançar les inversions, un fet que ha obligat a recórrer massivament a capitals forans i als crèdits del sistema financer internacional.

S'ha de veure què farà l'estat per atreure capital, i si serà conscient de la sensibilitat social en la qüestió dels impostos. Afavorir els qui tenen més diners perquè encara paguin menys es pot percebre com una burla als milions de ciutadans que paguen molt i reben poques prestacions.

Gemma Aguilera